



**Paikka:** 21. - 22.5.2013: Silta-Valmennusyhdistys ry, Vehnämyllynkatu 4, 33560 Tampere.

**Osanottajat:**

*VAT -verkosto:*

Rolf Rautiainen, Miikka Rautiainen (Sininauha-Asunnot)

Jukka Mäki, Elina Toijanaho, Anastasia Lapintie, Henna Rauhala, Petra Huhtimo, Olli Kaarakka (Krits)

Markku Rautiainen (Rise / JOSNA), Anne Haverinen (JOSNA)

Reijo Kypärä, Keijo Häkkinen (Silta-Valmennus)

Erkki Arvaja, Hanna-Riikka Alasippola, Nina Norring, Iida Kalenius (JKL:n katulähetys)

Minna Wahlman (Rauman Seudun Katulähetys)

Anne Björklund, Hannele Liesmäki (Espoon Diakoniasäätiö)

Emilia Markkula (Sillanpirtti)

Sirpa Hugg (Lahden kaupunki, asumisen tuki)

Pekka Matilainen (ViaDia Pohjois-Savo ry)

Seppo Hartikainen, Mari Laakkonen (Työterapinen yhdistys Kuopio)

*SILTA-VALMENNUSYHDISTYS:*

Samu Hisso (Silta-Valmennusyhdistys ry. / Vapa)

Katja Hakkarainen (Silta-Valmennusyhdistys ry. / Vapa)

*RISE:*

Riitta Kari (apulaisjohtaja, Kyv)

Suvi Mäntynen (kehityspäällikkö, Lsra, Alke)

Karoliina Taruvuori (erityissuunnittelija, KEHA)

Miika Kaskinen (kehityspäällikkö, Ipra, Alke)

Marko Tanskanen (rse, Rise / Vapa)

*TAMPERE:*

Jenni Mäki (asuntotoimi, koordinaattori)



## Ohjelma:

Kokoonnuimme hyvin runsaslukuisena 21.5.2013 Silta-Valmennusyhdistyksen tiloihin Vehnämyllynkadulle, jossa toiminnanjohtaja Sampo Järvelä piti tervetuliaispuheen kertoen Silta-Valmennuksen historiasta, toiminnasta ja haasteista. Tämän jälkeen VAT -verkoston puheenjohtaja Jukka Mäki kuvasi verkoston tulevaisuuden näkymiä, mihin suuntaan jatkamme: Innokylän hyödyntäminen, käsikirjan laatiminen ja julkilausumat.

Normaalin infokierroksen jälkeen siirryimme varsinaiseen ohjelmaan. Esittely alkoi Silta-Valmennuksen ja Rikosseuraamulaitoksen yhteistyössä järjestämän toiminnan: vapauteen valmennuspalvelun (Vapa) esittelyllä, josta kertoivat Marko Tanskanen, Samu Hisso ja Katja Hakkarainen. Tampereen vapauteen valmennuspalveluun voidaan sijoittaa pirkanmaalainen, jolla on rangaistusta jäljellä alle kuusi kuukautta. Viikko-ohjelma on kuuden viikon teemallinen kokonaisuus, mikä sisältää arjen hallintaa, päihteidenkäyttö historiaa, voimavarojen arviointia ja tulevaisuudensuunnitelmien tekemistä - siviilielämään valmistautumista.

Tämän jälkeen siirryttiin Risen Suvi Mäntysen kommenttipuheenvuoroon ja keskusteluun aiheesta. Vapan toiminta nähtiin erittäin onnistuneena pilottitoimintana, jossa siviilin valmennus ja asiakkaiden ohjaaminen palveluiden piiriin on onnistunut todella hyvin. Tampereen asuntotoimen PAAVO -hankkeen koordinaattori Jenni Mäki esitteli Tampereen PAAVO kokonaissuunnitelmaa (liitteenä).

Reijo Kypärä esitteli vangin oppimispolkuun liittyvää Tavallista elämää -hanketta, joka perustuu palvelu- ja arvoketjumallin soveltamiseen vankilasta vapautuvien kuntoutus- ja oppimispolun rakentamisessa. Projektissa kuvatun ja kehitettävän mallin mukainen toiminta alkaa vankilassa ja päättyy ketjun eri vaiheiden kautta integroitumiseen yhteiskuntaan sekä työllistymiseen tavallista työllistymisreittiä kuntoutuksen kautta koulutukseen tai työelämään.

Toisena päivänä Reijo Kypärä viritti verkoston otolliseen tunnelmaan aamun avauksella ja tämän jälkeen THL:n kehittämispäällikkö Airi Partanen esitteli verkostolle Innokylän kehittämissympäristöä. Innokylän kehittämissympäristö koettiin hyväksi tavaksi jatkaa VAT -verkoston kehittämistyötä myös tapaamisten välillä, joten sitä päätettiin jatkossa kokeilla.

Tuttuun tapaan jatkoimme pienryhmätyöskentelyä kolmessa ryhmässä. Rikosseuraamusasiakkaiden asuttamiseen liittyvien asioiden lisäksi keskustelimme Innokylän kehittämissympäristön mahdollisuuksista. Työryhmien tuotokset ovat liitteenä.

Päivän päätteeksi VAT -verkosto tutustui Vuoltsun päivätoimintakeskukseen sekä KRIS Tampereen tiloihin ja Etsivän työn -hankkeeseen.

Kokonaisuudessaan VAT -verkoston yhteistyöpäivät Tampereella saivat aikaan paljon keskustelua ja ajatusten vaihtoa eri asioista, kuten:

- Innokylän -kehittämissympäristön käyttöönotto ja hyödyntäminen?
- VAT -verkoston edunvalvontatyö ja julkilausumat?
- Rise -yhteistyö ja vapauttamispalveluiden kokemukset.

Näihin asioihin palaamme varmastikin VAT -verkoston yhteistyöpäivillä Turussa 1.–2.10.2013.

## RYHMÄ 1.

Puheenjohtaja: Jukka Mäki, Krits

Sihteeri: Olli Kaarakka, Krits

Jäsenet:

Hanna-Riikka Alasippola, JKL:n katulähetys

Reijo Kypärä, Silta-Valmennus

Rolf Rautiainen, Sininauha-asunnot

Anne Björklund, Espoon diakonisäätiö

Mari Laakkonen, Patakukkulan palvelukeskus, Kuopio

## ALKAVAN ASUMISSUHTEEN HALLINNOINNIN HYVÄT TYÖKÄYTÄNNÖT

## INNOKYLÄN MAHDOLLISUUS

- Innokylän hyödyntäminen siten, että sinne muodostettaisiin yleinen malli, josta erillään olisivat talokohtaiset esimerkit. Innokylän kehikoon saa yleisellä tasolla hyvin kirjattua ja yksikkötasolla mennään erityiskysymyksiin
- Hyvän asumisen perusta jota suunnitellaan. Rikosseuraamuksista vapautuvien palvelut: mitkä asiat on oltava kunnossa? Sitten erityiskysymykset asumistavan mukaan.
- AHVL (asuinhuoneiston vuokralaki) sanelee hyvin pitkälti käytänteitä: on poimittu sellaiset kohdat, jotka ongelmatilanteissa toimii.

## Tila- ja kalustokäytännöt:

- Pitää olla kalustoluettelo, tilarekisteri: missä kunnossa, remonttitarpeet, vahinkoilmoitukset. Kuka vastaa vahingoista? (Jyväskylässä lähivakuutus oli antanut kotivakuutuksen asiakkaille, kuulema. Maksut tosin korkeat. "Kiinteistölle kohdistuva vaurio". )
- Hajasijoituksessa oleva asunto: asunto-osakeyhtiön asunto. Taloyhtiön vakuutus ei korvaa esim. vesivahinkoa. Taloyhtiö kysyy heti asiakkaan kotivakuutusta.
- Espoossa tulipalo ja vesivahinko ja sen korvausasiat. Eivät ole yksiselitteisiä, kuka korvaa, mitä korvaa. Vakuutukset korvaa eri tavoilla.
- Vakuutusasiat: vaikuttamispuolelle. Nyt näyttää siltä, että omistaja vastaa.
- Kaupungin kilpailuttamisessa halutaan, että haja-asutetut asunnot on kalustettuja. Varasto, josta tarpeen mukaan kalustetaan.

- Kun asukas vaihtuu: käyttöönottotarkastus, kalustotarkastus, vahinkotarkastus. Pitää tavata muuton aikana.
- Lähtötarkastus. (Esimerkki: kun vuokralainen tulee: tyhjä-asunto videokuvataan asiakkaan kanssa. Pois muuttaessa sama tilanne kuvataan uudestaan: sanomalehti todistaa ajan. Vuokravakuuden realisoinnin ehtona on, että kuntokartoitus on tehty.)
- 2 kuukautta vuokravakuus: Jyväskylässä kieltäydyttiin, mutta ostaja saneli lopulta ehdon. Yhden kuukauden vuokravakuus ei riitä mihinkään.
- Keskitetyt asunnot: kalustolista, se pitäisi käydä muuttaessa läpi.
- Kerran kuussa palovaroittimen tarkastus, jolla päästään perustellusti asuntoon. Kierrokset asunnoissa pyritään tekemään erinäisistä syistä. Asuinhuoneiston vuokralaki on erittäin vahva. Ongelma syntyy, kun asiakas ei halua, että kotona käydään.
- SOMA -passi sosiaalialan oma valvonta suunnitelma -passi.

#### Asukkaille annettavat talonmies- ja isännöintipalvelut

- Oven avaukset. Avaimet jäi kotia.
- Haja-asutuksissa sähkö- ja vesiviritykset.
- 20 euroa avauksesta, 10 euroa avaajalle, jos pääsee lähtemään.

#### Mitä hyviä periaatteita olisi?

- Tuodaan julkisuuteen tietyt ongelmat? Fiksut kunnat osaa ottaa huomioon.
- Sähköinen järjestelmä: kiinteistöjen erilaiset lukkosysteemit. Uuden suunnittelussa on tärkeää huomata lukitukset.
- Tietokone-ohjelma, johon voisi listata asunnon asioita. Kevyt ohjelma, josta näkyisi asunnon perustietoja: kuntokartoitukset, vahinkoilmoituksen yms.
- Asiakastietojärjestelmät: Silta-Valmennus: SOFIA
- Sininauhasäätio: Intra, siirrytään NEPTON -järjestelmään
- Patakukkula: SOFIA
- Espoon Diak: SOFIA
- JKL: Oma Intra. Artio työstää uuden intran
- Krits: Vetobox

Jonkun kokoontumisen teema: Asiakastietojärjestelmät.

## RYHMÄ 2

### ASUMISEN TUKI, VAT -VERKOSTO

22.5.13

Paikalla: Petra Huhtimo Krits, Hannele Liesmäki Espoon Diakoniasäätiö, Seppo Hartikainen Patakukkulan palvelukeskus, Elina Toijanaho Krits, Keijo Häkkinen Siltavalmennus ry, Iida Kalenius Jkl Katulähetys ry, Nina Norring Jkl Katulähetys ry, Minna Wahlman Rauman Katulähetys ry

- Keskustelimme eri kaupunkien käytännöistä vapautuvien asumisen suhteen. Tilanteet vaihtelevat laidasta laitaan. Palvelut eivät ole tasalaatuisia. Riippuu missä kirjoilla.
- Myös vankiloiden käytännöt erilaisia. Vapauttamissuunnitelmia ei tehdä joka paikassa.
- Tärkeää, että asuttamispäätöstä tehtäessä kuullaan asiakasta. Ei ole järkeä laittaa asumaan paikkaan, jos asiakas jo etukäteen vastustaa päätöstä. Vrt. päihteetön vs. päihteellinen ( asunto ensin ) asuminen
- Keskitetyssä asumisessa tarjotaan vahvaa tukea ja hajautetussa kevyttä tukea. Tukea voidaan lisätä tarpeen mukaan. Asumisen kriisiytyessä mahdollisuuksien mukaan voisi palata takaisin esim. keskitettyyn asumiseen.
- Ennen vapauttamista tehtävä kunnolla valmisteleva työ. Varmistetaan sosiaali – ja terveydenhuollon palvelut, otetaan omaiset mukaan tukemaan, vapauttamissuunnitelmat, mitä rangaistusajan suunnitelmissa on ja mitä siitä voisi jatkaa siviilissä. Yhteistyö vankilan henkilöstön kanssa tärkeää! Tiedon ja tehdyn työn siirto.
- Erittäin tärkeää on vapautumiseen rakentaa katkeamattomat ja saumattomat polut, jotka ehkäisevät vapautuvaa putoamista palveluiden piiristä. Palveluohjaus palveluihin saattamis-työotteella varmistaa asiakkaan kiinnittymisen palveluihin.
- Kiinnittyminen asumispalveluihin (varsinkin päihteettömiin) edellyttää sitouttamista jo ennen sinne siirtymistä. Esimerkkinä hyvästä käytännöstä: Saramäen päihdetyöntekijä käy vangin kanssa Tampereen Siltavalmennuksessa. Asiakkaan on helpompi siirtyä asumispalveluun, kun siellä on joku tuttu ihminen vastassa.
- Siviilissä työskentelevien täytyy tehdä itseään näkyväksi vankilaan päin. Siellä ei ole tietoa palveluista. Info tilaisuudet palveluista niin työntekijöille kuin vangeille suoraan. Pelkät esitteet häviävät muiden joukkoon eikä niihin kiinnitetä huomiota.
- Asumisen tukityö on yksilöllistä. Eri ikäisillä on eri tarpeet.
- Kokemuksena, että vapautuu ns päihteelliseen ( asunto ensin ) asumiseen ja päätös päihteettömästä elämästä kypsyy pikkuhiljaa, kun päihteiden käytöstä ei enää asumisyksikössä rangaista. Vastustus vähenee ja vapauttaa energiaa muun elämän suunnitteluun. Motivaatio on

vuorovaikutusprosessi.

### RYHMÄ 3.

VAT-VERKOSTO

21.-22.5.2013

Silta-Valmennusyhdistys ry, Vehnämyllynkatu 4

### TYÖNTEKIJÄN NÄKÖKULMA. OHJEISTO/SUOSITUS TYÖKÄYTTÄNTÖJEN, KRIISI-, VÄKIVALTA- JA UHKATILANTEIDEN SEKÄ YKSILÖTYÖSKENTELYN VARALLE JA TYÖHYVINVOINNIN EDISTÄMINEN

Markku Rautiainen, puheenjohtaja

Henna Rauhala, sihteeri

Erkki Arvaja

Pekka Matilainen

Miikka Rautiainen

Emilia Markkula

#### Innokylä

Innokylä koettiin hyväksi apuvälineeksi ryhmä 3:n aihetta jäsenettäessä. Aiemmissa tapaamisissa tehdyt materiaalit siirretään aluksi sellaisinaan Innokylään luotuun pohjaan. Sen jälkeen ryhmän jäsenet voivat käydä muokkaamassa sisältöä. Alla tarkempia aihe-alueita Innokylään luotavaan ryhmä 3:n aineistoon.

Työntekijän työturvallisuus ja hyvinvoinnin edistäminen

Tiedot, taidot ja välineet

Vaara- ja uhkatilanelomake

EA-aidot, hälytysjärjestelmät

Periaatteet ja säännöt

Lait ja asetukset

Tehtävät ja työnjako

Taloudelliset resurssit

## Yhteistyökumppanit

### Kriisi-, uhka- ja väkivaltatilanteet

Vaara- ja uhkatilanneilmoitus tulisi tehdä aina kun työntekijä kohtaa henkistä tai fyysistä uhkaa mutta myös tilanteissa, joissa asiakas kertoo työntekijälle uhkaavansa kolmatta osapuolta. Tällaisilla uhkauksilla voi olla välillisiä vaikutuksia työntekijän turvallisuuteen. Työntekijän reagointi uhkaaviin tilanteisiin on kuitenkin yksilöllistä. Työntekijän tausta ja omat aiemmat kokemukset vaikuttavat siihen, minkä tyyppiset tilanteet tuntuvat uhkaavilta. Toiset sietävät enemmän esimerkiksi sanallista uhkaa kuin toiset. Työpaikalla on hyvä käydä tästä keskustelua ja luoda yhtenevät käytännöt, jotta kaikki uhka- ja vaaratilanteet tulisivat huomioiduksi ja asianmukaisesti käsitellyiksi.

Asiakastyössä voi joutua tilanteeseen, jossa asiakas kertoo työntekijälle esim. rikosasioita, joista työntekijä on ilmoitusvelvollinen poliisille. Jo tehdyistä rikoksista ei ole lakisääteisesti velvollisuutta ilmoittaa poliisille. Sen sijaan niistä rikoksista, jotka ovat suunnitteilla ja jotka voidaan estää, on ilmoitettava viranomaiselle tai sille, jota vaara uhkaa. Tällaisissa tilanteissa, työntekijän turvaamiseksi, on hyvä käytäntö esimerkiksi se, että rikoksesta kertonut asiakas tavataan yhdessä useamman työntekijän kanssa ja kerrotaan ilmoituksen tekemisestä. Ilmoituksen tekemisen henkilöitymistä tiettyyn työntekijään on syytä välttää.

Eri yksiköissä on erilaisia toimintamalleja uhka- ja vaaratilanteiden varalle. Niitä on tärkeää miettiä etukäteen ja panostaa uhkaavien tilanteiden ennaltaehkäisyyn. Osa uhka- ja vaaratilanteista olisi vältettävissä tarvittavilla ennaltaehkäisevillä toimenpiteillä. Esimerkkinä nousi esille järjestyksenvälvojan koulutus, joka on joissakin yksiköissä todettu hyväksi työturvallisuuskoulutukseksi.